

DZIAŁ X

EDUKACJA I WYCHOWANIE

Uwagi ogólne

1. Z dniem 1 września 1999 r. rozpoczęto wprowadzanie reformy ustroju szkolnego, której zasady reguluje ustawa z dnia 8 I 1999 r. — Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego (Dz. U. Nr 12, poz. 96). W roku szkolnym 1999/2000 w miejsce dotychczasowych ośmioletnich szkół podstawowych powstały sześciolletnie szkoły podstawowe i trzyletnie gimnazja, w których nauka jest obowiązkowa. W wyniku wdrażania nowego systemu edukacji w roku szkolnym 2001/02 nie było naboru do pierwszych klas średnich (ogólnokształcących i zawodowych).

Prezentowane w dziale dane dotyczą: wychowania przedszkolnego, szkolnictwa dla dzieci i młodzieży (podstawowego, gimnazjalnego, średniego ogólnokształcącego oraz średniego zawodowego), szkolnictwa policealnego, szkolnictwa wyższego oraz szkolnictwa dla dorosłych (podstawowego, gimnazjalnego i średniego).

2. Dane obejmują szkoły i placówki prowadzone przez jednostki administracji centralnej (rządowej), jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty i województwa) oraz inne osoby prawne i fizyczne.

3. **Szkolnictwo dla dzieci i młodzieży** obejmuje:

- 1) **szkolnictwo podstawowe**, do którego zalicza się kształcenie realizowane w:
 - a) szkołach podstawowych,
 - b) szkołach sportowych i mistrzostwa sportowego (do roku szkolnego 2000/01 określanych jako sportowe), od roku szkolnego 1997/98 wydodrębnionych ze szkół podstawowych,
 - c) szkołach filialnych,
 - d) „małych szkołach” organizowanych od roku szkolnego 2001/02, prowadzących klasy I—III dla uczniów, którzy mają utrudniony dostęp do szkół (głównie ze względu na znaczną odległość od miejsca zamieszkania),
 - e) szkołach artystycznych nie dających uprawnień zawodowych (do roku szkolnego 2000/01 określanych jako artystycznych I stopnia), realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej,
 - f) szkołach (klasach) przysposabiających do pracy zawodowej.

Dzieci w wieku 6 lat mają prawo do rocznego przygotowania w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych i przedszkolach (łącznie ze specjalnymi);

CHAPTER X

EDUCATION

General notes

1. *Reform of the school system was introduced on 1 September 1999. In the 1999/2000 school year, the former eight years of primary school were replaced by six years of primary school and three years of lower secondary school, in which attendance is obligatory. Simultaneously, the final group of 8th class pupils are completing studies in primary schools. The principles of implementing the new system of education are governed by Regulations Concerning the Introduction of Educational System Reform, dated 8 I 1999 (Journal of Laws No. 12, item 96). As a result of instituting the new system of education, in the 2001/02 school year recruitment to the first classes of secondary schools (general as well as vocational) did not occur.*

Data presented in this chapter comprise: the education of pre-school children, education for children and youth (primary, lower secondary, general secondary as well as technical and vocational secondary education), post-secondary, tertiary (university level) as well as adult education (primary, lower secondary and secondary).

2. *Data include schools and establishments managed by central (government) entities and local self-government entities (gminas, powiats and voivodships), as well as other legal and natural persons.*

3. **Education for children and youth** includes:

- 1) **primary education**, which includes schooling conducted in:
 - a) primary schools,
 - b) sports and mastery sports schools (until 2000/01 school year defined as sports schools), separated from primary schools since the 1997/98 school year,
 - c) branch schools,
 - d) "small schools" organized since the 2001/02 school year, comprising classes I-III for students who have limited access (primarily due to long distance from the place of residence),
 - e) level art schools not leading to professional certification (until 2000/01 school year defined as 1st level art schools), simultaneously implementing a primary school programme,
 - f) job-training schools (classes).

At the age of 6 children have a right to receive one year pre-school education (preparing them for school) which is carried out either in nursery schools or in pre-school sections of primary schools;

- 2) **szkolnictwo gimnazjalne**, do którego zalicza się kształcenie realizowane w:
 - a) gimnazjach,
 - b) szkołach sportowych i mistrzostwa sportowego (do roku szkolnego 2000/01 określanych jako sportowe),
 - c) filiach gimnazjów — tylko w roku szkolnym 2000/01,
 - d) szkołach artystycznych II stopnia realizujących jednocześnie program gimnazjum — tylko w roku szkolnym 1999/2000,
 - e) szkołach przysposabiających do pracy na podbudowie VI klasy szkoły podstawowej;
- 3) **szkolnictwo średnie ogólnokształcące**, do którego zalicza się kształcenie realizowane w liceach ogólnokształcących;
- 4) **szkolnictwo średnie zawodowe**, do którego zalicza się kształcenie realizowane w:
 - a) szkołach zasadniczych,
 - b) szkołach średnich zawodowych: licea i technika, licea zawodowe, licea techniczne, szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe (do roku szkolnego 2000/01 określane jako artystyczne II stopnia).

4. Szkolnictwo policealne obejmuje kształcenie realizowane w formie dziennej, stacjonarnej lub zaocznej w szkołach policealnych: policealne szkoły zawodowe (1-, 2- lub 3-letnie), nauczycielskie kolegia języków obcych oraz kolegia nauczycielskie (w których absolwentom nie nadaje się tytułu licencjata) prowadzone przez wydziały edukacji wojewódzkich urzędów marszałkowskich (do końca 1998 r. — przez kuratoria oświaty).

5. Szkolnictwo specjalne organizowane jest dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Kształcenie może być realizowane w systemie szkolnym lub w formie indywidualnej. Kształcenie specjalne odbywa się w funkcjonujących samodzielnie szkołach specjalnych, w szkołach ogólnodostępnych (w których tworzone są oddziały specjalne lub klasy integracyjne, ogólnodostępne, terapeutyczne i wyrównawcze) oraz w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych lub zakładach opieki zdrowotnej.

6. Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze są to placówki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w wieku 3 lat i więcej, które z racji niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do przedszkola lub szkoły.

7. Ośrodki rehabilitacyjno-wychowawcze są placówkami umożliwiającymi dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim realizację obowiązku szkolnego poprzez uczestnictwo w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych.

8. Szkolnictwo wyższe obejmuje szkoły państwowe i niepaństwowe; uczelnie niepaństwowe tworzone są na podstawie zezwolenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu. Dane nie obejmują szkół resortu obrony narodowej oraz szkół resortu

- 2) **lower secondary education**, which includes schooling conducted in:
 - a) lower secondary schools,
 - b) sports and mastery sports schools (until 2000/01 school year defined as sports schools),
 - c) lower secondary branch schools — only in the 2000/01 school year,
 - d) 2nd level art schools simultaneously implementing a lower secondary school programme — only in the 1999/2000 school year,
 - e) job-training schools on the basis of 6th class of primary school;
- 3) **general secondary education**, which includes schooling conducted in general secondary schools;
- 4) **technical and vocational secondary education**, which includes schooling conducted in:
 - a) basic vocational schools,
 - b) technical and vocational secondary schools: specialized secondary and technical schools, vocational secondary schools, technical secondary schools, level art schools leading to professional certification (until 2000/01 school year defined as 2nd level art schools).

4. Post-secondary education includes full-time evening and weekend schooling conducted in post-secondary schools: post-secondary vocational schools (1-, 2- or 3-year), foreign language teacher training colleges as well as teacher training colleges (in which graduates do not receive title of licentiate) conducted by education departments of voivodship marshals' offices (until the end of 1998 — conducted by the superintendent of education offices).

5. Special education is organized for handicapped children and youth with special educational needs. Education may be conducted within the school system or individually. Special education occurs in special schools operating independently, in generally accessible schools (in which special departments or integration, generally accessible, therapeutic and compensatory classes are established) as well as in special education centres or health care institutions.

6. Special educational centres are facilities for handicapped children and youth 3 of age and older who, for reasons of their disability, are not able to attend regular schools or pre-schools.

7. Rehabilitation-education centres are facilities making it possible for children and youth a mental retardation-profound to meet their obligation to receive an education through participating in rehabilitation-education classes.

8. Tertiary education comprises state and non-state higher education institutions; non-state higher education institutions are established on the basis of a permit of the Ministry of National Education and Sport. Data do not include Academies of the Minis-

spraw wewnętrznych i administracji. Szkolnictwo wyższe obejmuje kształcenie realizowane w systemie studiów dziennych, wieczorowych, zaocznych i eksternistycznych.

Informacje z zakresu szkolnictwa wyższego:

- 1) podano łącznie z nauczycielskimi kolegiami języków obcych, w których absolwentom nadaje się tytuł licencjata;
 - 2) obejmują cudzoziemców studiujących w Polsce;
 - 3) nie obejmują Polaków studiujących za granicą.
- Studentów i absolwentów wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych łącznie z filiami, wydziałami i instytutami zamiejscowymi oraz punktami konsultacyjnymi.

9. Szkolnictwo dla dorosłych realizowane w formie stacjonarnej (do roku szkolnego 2000/2001 określanej jako wieczorowa) i zaocznej obejmuje:

- 1) szkolnictwo podstawowe realizowane w szkołach podstawowych dla dorosłych oraz w podstawowym studium zawodowym;
- 2) szkolnictwo gimnazjalne realizowane w gimnazjach dla dorosłych oraz podstawowym studium zawodowym;
- 3) szkolnictwo średnie:
 - a) ogólnokształcące realizowane w liceach ogólnokształcących dla dorosłych,
 - b) zawodowe realizowane w:
 - szkołach zasadniczych dla dorosłych,
 - szkołach średnich zawodowych dla dorosłych: licea i technika, licea zawodowe oraz średnie studium zawodowe.

10. Dane o nauczycielach, poza nauczycielami akademickimi, dotyczą nauczycieli (łącznie z nauczycielami religii) zatrudnionych w pełnym wymiarze godzin przy realizacji obowiązujących zadań dydaktycznych, tj. bez wychowawców świetlic, bibliotekarzy, prowadzących wyłącznie zajęcia pozalekcyjne itp.

11. Dane dotyczące wychowania przedszkolnego oraz szkolnictwa (poza wyższym) — jeśli nie zaznaczono inaczej — podano według stanu na początku roku szkolnego; dane o absolwentach — na koniec roku szkolnego. Dane o szkolnictwie wyższym od roku szkolnego 2000/01 prezentuje się według stanu w dniu 30 XI, a do roku szkolnego 1999/2000 — według stanu w dniu 31 XII; dane o absolwentach dotyczą liczby wydanych dyplomów ukończenia studiów wyższych; absolwenci wykazani są z poprzedniego roku szkolnego (np. dla roku szkolnego 2001/02 absolwenci wykazani są w roku kalendarzowym).

12. Internat to placówka opiekuńczo-wychowawcza przeznaczona dla młodzieży uczęszczającej do szkół ogólnokształcących i zawodowych zlokalizowanych poza stałym miejscem zamieszkania. Bursa to międzyszkolna placówka pełniąca funkcję internatu.

try of National Defence and Academies of the Ministry of the Interior and Administration. Tertiary education (university level) includes full-time, evening, weekend and extramural schooling.

Data regarding tertiary education (university level):

- 1) include foreign language teacher training colleges in which graduates receive the title of licentiate;
- 2) include foreigners studying in Poland;
- 3) do not include Poles studying abroad.

Data on students and graduates is given according to the seats of higher education institutions including branch sections, faculties and institutes operating in a place different then the place of their seat and consultative points.

9. Adult education conducted in evening and week-end classes includes:

- 1) primary education implemented in primary schools for adults as well as in primary vocational extramural studies;
- 2) lower secondary education implemented in lower secondary schools for adults as well as in primary vocational extramural studies;
- 3) secondary education:
 - a) general secondary education implemented in general secondary schools for adults,
 - b) technical and vocational secondary education implemented in:
 - basic vocational schools for adults,
 - technical and vocational secondary schools for adults: specialized secondary and technical schools, vocational secondary schools as well as secondary vocational extramural studies.

10. Data regarding teachers, excluding academic teachers, concern teachers (including teachers of religion) employed full-time in obligatory teaching programmes, i.e., excluding community centre educators and librarians conducting exclusively extracurricular activities, etc.

11. Data regarding pre-school education as well as other education (excluding higher education institutions), if not otherwise stated, concern the beginning of the school year; data concerning graduates — the end of the school year. Data regarding tertiary education are presented until of 30 XI in the 2000/2001 school year, until the 1999/2000 school year — as of 31 XII; data regarding graduates concern the number of diplomas issued at the end of studies; data on graduates also concern the calendar year.

12. A boarding school is a foster and educational facility designated for youth attending general and vocational schools located outside their place of permanent residence. A dormitory is an inter-school facility serving as a boarding school.